

Максимова А.Я.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ПОШИРЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УКРАЇНІ

Показано, що демократія як бажаний ідеал для організації державного устрою стала загально визнаною у більшості країн. Описано, що Україна та її народ довели своє право існування як держава і нація відповідно. представив Концепт посилення стійкості демократії в Україні, який є рамковий документ, що стане основою дорожньої карти реформ. Визначено, що сьогоднішня війна з Росією це один зі способів утвердження своєї державності, зокрема, відбулося масове поширення української мови, поглиблення національної самосвідомості та національної ідентифікації. Україна та її народ довели своє право існування як держава і нація відповідно. Показано, що всі процеси, які відбуваються в нашій державі є елементами демократичного транзиту. Демократичний транзит в Україні – це процес, пов'язаний із трансформацією посттоталітарного українського суспільства, що має на меті заснування демократії. Процес демократизації в Україні охоплює весь спектр суспільних відносин, а саме: політику, економіку, соціальну структуру, управління, культуру та духовну сферу. З'ясовано, що з початком військової агресії з боку Росії в Україні розпочалася нова фаза демократичного транзиту, що пов'язано самоідентифікацією та яскраво вираженою хвилею усвідомленості і приналежності до української нації та народу. Обгрунтовано, що нова хвиля українського демократичного транзиту поставила нові завдання та виклики перед суспільством. Показано, що одним з цих викликів є вивчення англійської мови, що обумовлено війною, зближенням з нашими західними сусідами. Описано, що в українському суспільстві дуже невеликий відсоток людей, що володіє іноземною мовою, що обумовлює потребу розроблення заходів щодо її поширення в нашій країні. Доведено, що програма поширення іноземної мови має розпочинатися з моменту народження, дитячого садочку і так до дорослого життя. Обгрунтовано, що такий комплексний підхід забезпечить якісне вивчення нових слів та їх закріплення, а також допоможе уникнути постійного вивчення великої кількості нових слів.

Ключові слова: держава, англійська мова, трансформація, державне управління, демократичний транзит.

Постановка проблеми. Модернізація держави та її ствердження як незалежної держави має узгоджуватися зі світовою політикою та внутрішніми потребами країни, що зумовлює необхідність формування цілепогодженої державної політики, яка має бути орієнтованою на підвищення добробуту громадян. Нині в Україні в умовах воєнного стану здійснюється реформування всіх сфер, зокрема державного управління, сфери охорони здоров'я, судової та податкової систем, напрямів діяльності держави. Основою перетворень має стати нормативно-правове забезпечення, що визначає напрями та шляхи його удосконалення, а також деталізує заходи для досягнення бажаного результату. Проте непередбачуваність розвитку та бажання досягнути європейських стандартів життя у найкоротші строки зумовлює потребу дослідження правового забезпечення розвитку транзитивного простору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Війна в Україні обумовила нову хвилю розви-

тку демократичних цінностей та демократичного транзиту в Україну. Аналізом сутності поняття демократичний транзит та дослідженням його впливу на розвиток держави займалися В. Агранович, С. Даниленко, В. Дьомін. Розуміння транзитивних демократичних процесів забезпечить можливість аналізу умов, в яких проводяться реформи, визначення необхідних заходів для вирішення існуючих проблем. Дослідженням державного простору займалися давні мислителі та філософи, зокрема, Аристотель, Геракліт, Демокрит, Евклід, Гегель. Це питання продовжують вивчати й сучасні дослідники О. Терентьєв, Н. Липовська (професійний простір державного службовця), В. Дрешпак (інформаційний, комунікативний та семіотичний простори державної служби), О. Котикова (соціальний простір держави), О. Кравченко (національний культурний простір держави), В. Степанов (соціокультурний простір сучасності), В. Кравчук (правовий простір держави), Н. Оніщенко (інформаційнопра-

вовий простір) тощо. Поняття «середовище» демократичного транзиту, у тому числі й у сфері державного управління, досліджували В. Бакуменко, С. Кравченко, Ю. Сурмін.

Нині поняття «демократичний транзит» значно потіснило поняття «перехід до демократії», яке часто вживалось у наукових дослідженнях 1970–1980-х рр. На відміну від «переходу до демократії», поняття «демократичний транзит» має додатковий зміст: результати транзиту в чистому вигляді є непередбачуваними і можуть не відповідати цілі руху. Розроблення заходів для розвитку демократичного транзиту в Україні потребує визначення особливостей українських державотворчих процесів. Незважаючи на велике число наукових праць, присвячених проблемам розвитку демократичного транзиту в Україні в політичному та економічному аспектах, залишається маловивченим управлінський аспект розвитку демократичного транзиту в Україні. Основою для розвитку має стати аналіз особливостей розвитку демократичного транзиту в Україні.

Метою статті є встановлення особливостей демократичного транзиту України в умовах воєнного стану та обґрунтувати шляхи поширення англійської мови в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наша держава Україна розвивається у мінливому зовнішньому та внутрішньому просторі, в якому ціннісні орієнтації суспільства відіграють ключову роль у виникненні та розвитку демократичних інститутів.

Демократія як бажаний ідеал для організації державного устрою стала загально визнаною у більшості країн. Для успішного демократичного транзиту країн Східної Європи важливою була геополітична мета – інтеграція цих суспільств до Європейського Союзу та НАТО. Однак демократичний транзит частини посткомуністичних країн зіткнувся з впливовою перешкодою – путінською Росією, яка поступово перетворилася на опору авторитаризму, на своєрідного жандарма на пострадянському просторі. До того ж у цих країнах затяжний і довготривалий процес соціально-економічних трансформацій призвів до наростання авторитарних тенденцій, особливо серед тих соціальних груп, які найбільше потерпають від цих змін. В основі авторитарної свідомості лежить прагнення «сильної руки», покладання сподівань та повноти відповідальності на певну посадову особу і глибока недовіра до демократичних процедур розв'язання суспільних проблем, негативне ставлення до політич-

них партій та громадських об'єднань. Саме тому авторитарна свідомість квітне за умов високого рівня корупції та нехтування правом і законами, підживлюючись патерналістськими орієнтаціями як однозначним покладанням індивідом відповідальності на державу в забезпеченні рівня життя населення.

Основним трендом звітнього періоду (2022–2023 роки), четвертого року роботи Парламенту – стало поступове згортання «воєнної податкової реформи» весни 2022 року та повернення до звичайних законодавчих умов ведення бізнесу та адміністрування податків.

За підсумками четвертого року роботи Парламенту та затвердженого депутатами Кабміну – Україна мала такі економічні показники станом 01 жовтня 2023 року:

1. Економіка поступово виходить з кризи: після падіння у 2022 році на -29% ВВП, у 2023 році економіка може зрости на 2-4% ВВП (згідно прогнозів МВФ, WB таНБУ). Зокрема, частково відновився експорт товарів

2. За рік, що минув, макроекономічна ситуація стабілізувалася та покращилася. Курс продажу готівкового долара впав з 41 у жовтні 2022 р. до 37.3 у липні 2023, щоправда після того зріс на одну гривню – але це лежить в межах його звичайних коливань. Інфляція скоротилася з 26.6% за 2022 р. до 7.1% у річному вимірі за вересень 2023. Валютні резерви НБУ зросли до рекордних за всю історію незалежності 41.7 млрд. долл. США наприкінці липня, хоча впали на 2 млрд. з того часу. Відносно стабільна макроекономічна ситуація дозволила НБУ скасувати жорстку фіксацію валютного курсу і перейти до контрольованого плаваючого курсу з 3.10.2023.

3. Проте, економіка залишається гранично залежною від зовнішньої допомоги з боку партнерів. Окрім військової та гуманітарної допомоги, Україна станом на кінець липня 2023 отримала від партнерів 124.4 млрд. долл. фінансової допомоги. Ця сума є співставною з ВВП країни, тому робить макроекономічну ситуацію вразливою до зовнішньополітичних факторів. Наприклад, затримка чергового траншу від США у серпні призвела до зменшення ЗВР та девальвації гривні, про які згадано вище – щоправда, у некритичному обсязі.

4. Банківська система у 2022–2023 році демонструє стабільність – за останні два роки було визнано неплатоспроможними лише кілька невеликих банків. Внаслідок професійних дій Національного банку – національна валюта залишається стабільною.

5. Обсяги депозитних вкладів у банківській системі зростали весь 2022-2023 роки. Чистий прибуток банків України за січні-липні 2023 року становив 83,2 млрд грн, за 2022 рік банки отримали прибуток 24,7 млрд грн за рік [5].

Таким чином, країни-партнери України та Євросоюз мають безпрецедентні важелі впливу на політику української влади, зокрема проведення реформ. Важливо, що, на відміну від минулого року, партнери почали обумовлювати надання подальшої фінансової (але не військової) допомоги певними конкретними кроками з реформування, насамперед, у сфері утвердження верховенства права, боротьби з корупцією, деолігархізацією, тощо.

Наша держава, розпочинаючи з 1991 року перебуває, у пошуках шляхів та напрямів розвитку. Сьогоднішня війна з Росією це один зі способів утвердження своєї державності, зокрема, відбулося масове поширення української мови, поглиблення національної самосвідомості та національної ідентифікації. Україна та її народ довели своє право існування як держава і нація відповідно. Проте всі процеси, що відбуваються в нашій державі є елементами демократичного транзиту Демократичний транзит в Україні – це процес, пов'язаний із трансформацією посттоталітарного українського суспільства, що має на меті заснування демократії.

Процес демократизації в Україні охоплює весь спектр суспільних відносин, а саме: політику, економіку, соціальну структуру, управління, культуру та духовну сферу. Термін «демократичний транзит в Україні» вимагає встановлення низки критеріїв, до яких можна зарахувати причини, тривалість, періодизацію, зовнішньополітичний аспект та результати. Основною причиною зміни політичного режиму в Україні в 1991 році було політична та соціально-економічна криза в суспільстві та бажання самим обирати власний шлях розвитку. Перехід до демократії (демократичний транзит) розуміється як тимчасовий процес.

Політологи «демократичний транзит» трактують як процес трансформації посттоталітарних суспільств, що має на меті заснування політичної демократії. При цьому акцентуємо увагу на слові «транзит» – це «спосіб руху до мети, маршрут, в якому не виключені як прямі й гладкі відрізки шляху, так і ямкуваті, тупикові». Він є нечітким періодом часу, що протікає між падінням тоталітарного режиму і моментом, коли важелі влади виявляються під повним контролем демократичного режиму, що змінює його. Цей період зазвичай завершується, коли ця демократія наділяє себе законними інститутами і конституцією, коли демократичні керівники забезпечили своє верховенство, визнане армією і номенклатурою, що робить можливим мирний перехід влади.

Наразі прем'єр-міністр Денис Шмигаль представив Концепт посилення стійкості демократії в Україні, який є рамковий документ, що стане основою дорожньої карти реформ.

За словами Шмигала, у Концепті будуть враховані пропозиції від партнерів та власні напрацювання, зокрема Антикорупційна програма. Державна антикорупційна програма — це 1 700 заходів у 15 сферах. Це плани з впровадження 63 нових цифрових продуктів, які дозволять суттєво зменшити можливості для будь-яких зловживань. Глава уряду також розповів, що всі українські міністерства мають затвердити власні актуальні антикорупційні програми — це обов'язкова умова виконання державної Антикорупційної програми. Ці антикорупційні ініціативи стануть одним із ключових напрямів єдиного Плану реформ до 2027 року.

Раніше прем'єр повідомляв, що Концепт розроблений за ініціативи президента Володимира Зеленського та погоджений, зокрема з керівниками антикорупційних структур в Україні. Для реалізації документа Україна планує створити єдиний План реформ для посилення стійкості демократії, який об'єднає в собі всі потреби щодо позитивних перетворень у різних сферах.

Сьогоднішнім етапом та викликом щодо розвитку демократичного транзиту є нагальна потреба вивчення англійської мови. Наявність мови та функціонування держави є взаємозалежними поняттями. Сучасна американська держава проходить свій транзитивний розвиток від колонізації території до формування потужної наддержави. Як зазначає А. Подп'ятнікова вважає, що «будь-яка держава розвивається у мінливому зовнішньому та внутрішньому просторі, в якому ціннісні орієнтації суспільства відіграють ключову роль у виникненні та розвитку демократичних інститутів» [1, с. 8], тому словниковий склад будь-якої мови постійно удосконалюється. Важливу роль у цьому напрямі відіграє держава та її державне регулювання [2, с. 121], оскільки держава модернізуючи всі сфери життєдіяльності потребує відповідного понятійно-категоріального апарату, створюючи передумови для розвитку мови. На сьогодні англійська мова стала мовою міжнародного спілкування.

Міністр Оксен Лісовий зазначив на сторінці у Facebook, що англійська – це мова освіти та науки. Адже вона дає можливість опанувати найкращі освітні програми та долучатися до світових університетів. Проте вивчення англійської в нашій країні не повинно перешкоджати розвитку державної мови.

Англійська – це мова науки. Усі сучасні дослідження публікуються англійською. Медичні, економічні, технологічні, поведінкові, освітні [3]. Топові світові журнали виходять англійською. І це знання, необхідні для того, щоб бути у своїй галузі в топі. Дійсно, деякі статті перекладають українською, але далеко не всі. До того ж, поки переклад відбудеться, може минути якийсь час [4]. Англійська – це мова освіти. Якщо відкрити рейтинг найкращих університетів світу і глянути на першу десятку, то ми побачимо такі заклади як Оксфорд, Каліфорнійський технологічний університет, Гарвард, Стенфорд тощо. Якою мовою треба володіти, щоб навчатися там, питання риторичне. Безліч крутих освітніх курсів і програм можна пройти англійською. Отримати омріяне стажування за кордоном (щоб потім повернутися і розвивати Україну) – також. Англійська – мова глобального світу. Україна сьогодні набуває нову геополітичну роль. Ми прагнемо євроінтеграції, гарантій безпеки, непорушної суб'єктності. Щодня ми відчуваємо підтримку і допомогу наших стратегічних партнерів, більшість з яких говорить з нами саме англійською [5].

Широкомасштабне вторгнення росії в Україну вкотре підтвердило, що нашій державі потрібно тримати курс у НАТО, адже повернення до всього радянсько-російського – це ніщо інше, як всепоглинаюча чорна діра, що нівелює наші цінності, традиції й історію. І мова вже не про поступові кроки з повільним впровадженням деяких стандартів, а про спринтерський біг, під час якого на ходу потрібно перебудовувати системи і водночас відбивати військову агресію росії. З огляду на це важливим питанням є знання англійської мови, яка є містком розуміння з країнами Альянсу.

Для всього дорослого населення України єдиний інтегральний показник рівня володіння англійською мовою становить 2,86 балів за 10-ти бальною шкалою [3], що підтверджує нагальну потребу щодо вжиття негайних заходів для поліпшення ситуації зі знанням англійської мови громадянами України.

На сьогодні держава планує посилити роль англійської мови, зробивши її мовою міжнарод-

ного спілкування в Україні. Зміна функцій англійської мови має торкнутися освіти та професійної сфери. На думку віцепрем'єр-міністра Михайла Федорова, володіння англійською безпосередньо пов'язане з рівнем конкурентоспроможності та зарплатою на ринку праці. Тому англійська має стати обов'язковою для вивчення в усіх закладах освіти, починаючи з дошкільних. Як відомо, Міністерство освіти і науки розробляє план з упровадження англійської мови на 2023–2026 роки.

На нашу думку для підвищення рівня знання англійської мови доцільно активно популяризувати англійську мову у дитячих садочках показувати мультфільми та був викладач іноземної мови. Наразі діти у великих регіональних центрах мають можливість вивчати англійську мову. Під час вивчення англійської мови у школах класи повинні ділитися на групи, де в кожній групі має бути не більше 10 студентів. Кожна школа повинна мати гурток з вивчення англійської мови, де будуть розповідатися цікаві моменти, переглядати фільми та мультфільми англійською мовою. На наш погляд такі заходи будуть сприяти популяризації англійської мови та її легкому сприйняттю.

Висновки із дослідження і перспективи в цьому напрямку. Під час дослідження ми з'ясували, що з початком військової агресії з боку Росії в Україні розпочалася нова фаза демократичного транзиту, що пов'язано самоідентифікацією та яскраво вираженою хвилею усвідомленості і приналежності до української нації та народу. Нова хвиля українського демократичного транзиту поставила нові завдання та виклики перед суспільством. Одним з цих викликів є вивчення англійської мови, що обумовлено війною, зближенням з нашими західними сусідами. В українському суспільстві дуже невеликий відсоток людей, що володіє іноземною мовою, що обумовлює потребу розроблення заходів щодо її поширення в нашій країні. На наш погляд програма поширення іноземної мови має розпочинатися з моменту народження, дитячого садочку і так до дорослого життя. Такий комплексний підхід забезпечить якісне вивчення нових слів та їх закріплення, а також допоможе уникнути постійного вивчення великої кількості нових слів. Перспективами подальших наукових досліджень має стати вивчення механізмів поширення та вивчення англійської мови серед дорослих.

Список літератури:

1. Подп'ятнікова А.Я. Мотиваційний механізм державного регулювання розвитку транзитного потенціалу. *Державне управління та місцеве самоврядування: зб.наук.праць*. 2014. № 4(23). Дніпропетровськ, ДРІДУ НАДУ. С. 120-129.
2. Подп'ятнікова А. Я. Особливості розвитку демократичного транзиту в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. Том 30 (69). № 5. 2019. К.: Видавничий дім «Гельветика» С. 7-11
3. Рівень володіння англійською та іншими іноземними мовами в Україні. Результати кількісного соціологічного дослідження проведеного у грудні 2022-січні 2023. URL : <https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1210&page=1> (дата звернення 10.10.2023)
4. Чи стане англійська мова на заводі українській: вплив на суспільство, освіту, кіно. URL: <https://osvitoria.media/experience/chy-stane-anglijska-mova-na-zavadi-ukrayinskij-vplyv-na-suspilstvo-osvitu-kino/> (дата звернення 10.10.2023)
5. Чи треба посилити роль англійської мови в Україні? URL: <https://osvita.ua/news/polls/89488/> (дата звернення 10.10.2023)

Maksymova A.Ya. THE ROLE OF STATE IN SPREADING ENGLISH IN UKRAINE

Democracy as a desirable ideal for the organization of the state system has become generally recognized in most countries. Ukraine and its people have proven their right to exist as a state and a nation, respectively. presented the Concept of strengthening the stability of democracy in Ukraine, which is a framework document that will become the basis of the road map of reforms. Today's war with Russia is one of the ways to assert one's statehood, in particular; there was a massive spread of the Ukrainian language, a deepening of national self-awareness and national identification. Ukraine and its people have proven their right to exist as a state and a nation, respectively. However, all the processes taking place in our country are elements of democratic transit. Democratic transit in Ukraine is a process related to the transformation of the post-totalitarian Ukrainian society, which aims to establish democracy. The process of democratization in Ukraine covers the entire spectrum of social relations, namely: politics, economy, social structure, management, culture, and the spiritual sphere. During the research, we found out that with the beginning of military aggression by Russia in Ukraine, a new phase of democratic transit began, which is associated with self-identification and a pronounced wave of awareness and belonging to the Ukrainian nation and people. The new wave of Ukrainian democratic transit has set new tasks and challenges for society. One of these challenges is learning English, which is caused by the war, rapprochement with our Western neighbors. In Ukrainian society, there is a very small percentage of people who know a foreign language, which determines the need to develop measures to spread it in our country. In our opinion, the program of spreading a foreign language should start from the moment of birth, kindergarten and so on until adulthood. Such a comprehensive approach will ensure high-quality learning of new words and their consolidation, and will also help to avoid constant learning of a large number of new words.

Key words: state, English, transformation, public administration, democratic transit.